

Innehållsförteckning

INLEDNING	1
VÅRA IDEOLOGISKA UTGÅNGSPUNKTER	2
KAPITALISMEN, KLASSAMHÄLLET OCH KÖNSMAKTSORDNINGEN	2
SOCIALISMEN IDAG OCH IMORGON	3
EN FEMINISTISK KAMP FÖR ETT JÄMSTÄLLT SAMHÄLLE	5
ETT PARTI PÅ EKOLOGISK GRUND	6
RASISM OCH ANTIRASISM	7
VÄNSTERPARTIET – ETT FÖRÄNDRANDE PARTI	8
PRINCIPER FÖR VÄNSTERPARTIETS POLITIK	9
DEN GENERELLA VÄLFÄRDEN	9
MAKT OCH INFLYTANDE I ARBETSLIVET	9
UTVECKLA TEKNIKEN	10
GEMENSAMT ÄGANDE OCH EKONOMISK DEMOKRATI	11
HELA LANDET MÅSTE FÅ LEVA	12
ALLA MÄNNISKORS LIKA VÄRDE	12
INTERNATIONELL SOLIDARITET	13
EUROPEISKT SAMARBETE	14
KAMPEN FÖR KLIMAT OCH MILJÖ	15
HOTET FRÅN HÖGERPOPULISM OCH NYFASCISM.....	17
TILL DEMOKRATINS FÖRSVAR OCH FÖRDJUPNING.....	17
KULTUR OCH MEDIA	18
MED FÖRTROENDE MOT FRAMTIDEN	19

1 **INLEDNING**

2
3 Vänsterpartiet arbetar för människors frigörelse, för fördjupad demokrati och mot alla
4 former av förtryck. Idéer för frigörelse, utveckling och jämlikhet är grunden för vårt parti.
5 Vi ser att världen bär på stora rikedomar och kunskaper som kan användas till att utveckla
6 våra samhällen och skapa fred, jämlikhet och ett bättre liv för alla. Vi vill förändra de
7 maktförhållanden som förhindrar en sådan utveckling.

8
9 Idag försvåras människors liv av att stora resurser kontrolleras av några få, och av
10 ojämlikhet och segregation som skapas av det kapitalistiska systemet.
11 Könsmaktsordningen och klassamhället begränsar individens möjlighet att själv forma sitt
12 liv. Ekonomiska kriser, klimatförändringar, sociala problem, svält och våld, kan lindras
13 eller lösas genom utökad demokrati och mer jämlik fördelning. Vänsterpartiet arbetar
14 tillsammans med andra progressiva rörelser för att skapa sådan förändring.

15
16 Vårt mål är att förverkliga en fullt demokratisk värld, där jämlikhet och solidaritet frigör
17 människor från klassexploatering, rasism och könsförtryck. Vi strävar efter ett ekologiskt
18 hållbart samhälle där vårt liv idag inte är på bekostnad av morgondagens möjligheter
19 Därför är vi ett socialistiskt, feministiskt och antirasistiskt parti på ekologisk grund.

20
21 Det finns mer som förenar människor än som skiljer dem åt. Mycket av det vi vill ha och
22 behöver, som värme och mat, närhet och omsorg, är samma för oss alla. Det gäller också
23 friheten att uttrycka sig och forma sin egen framtid. Samtidigt finns ett ömsesidigt
24 beroende där familj, grannar, arbetskamrater och andra i omgivningen kan bidra till att
25 främja eller hindra varandras trygghet och frihet. Kapitalismen med sitt fåtalsvälde, sin
26 ständiga konkurrens och sin kortsiktighet står i motsättning till solidaritet och samarbete.

27
28 De klyftor och olikheter i makt och välstånd som finns i Sverige och världen är odemokratiska och
29 skadliga. Det leder till distans, misstro och motsättningar mellan människor. Vi ser att det är möjligt
30 att bygga samhällen som stärker solidaritet och förtroende mellan människor, där städer och landsbygd
31 är rika på möjligheter och skapar förutsättningar för människor att mötas. Det gäller också
32 internationellt, där länder har allt att vinna på varandras utveckling.

33
34 Ett samhälle som byggs i gemenskap, genom samarbete, solidaritet och respekt för
35 olikheter blir ett bättre samhälle. Vänsterpartiet arbetar för en djupgående demokratisering
36 av samhällets viktiga områden så att människors makt och inflytande över såväl det egna
37 livet som samhället i stort ökar. Det handlar bland annat om att äga och styra
38 nyckelfunktioner tillsammans, att fler arbetsplatser drivs av dem som arbetar där och att
39 staten sätter ramarna för utfasningen av fossila bränslen.

40
41 Vi verkar för ett samhälle där människor kan forma sina liv både självständigt och i
42 samarbete med andra. För en demokrati där vi alla har respekt och ansvar för varandra.

43 44 45 **VÅRA IDEOLOGISKA UTGÅNGSPUNKTER**

46
47 Samhället är i ständig förändring. Politiska och sociala motsättningar påverkar tillsammans med
48 teknisk utveckling och ändrade materiella förhållanden utvecklingen. Vänsterpartiets utgångspunkt är
49 att människan både kan och vill påverka samhället som hon lever i. De rättigheter som människor i
50 Sverige och i andra länder har kämpat sig till har kunnat vinnas genom folkrörelser, fackligt och
51 politiskt arbete och en tilltro till att inget är för alltid givet. Därför är Vänsterpartiets uppgift idag att
52 vara en samlingsplats för dem som strävar efter vår tids framsteg. Genom att i praktiskt arbete
53 förändra samhället gör vi livet rikare och bättre för fler, samtidigt som vi också skapar förutsättningar
54 för framtidens frigörelse och ett uppbrott från de strukturer vi bekämpar.

55 I det här avsnittet av partiprogrammet beskriver vi Vänsterpartiets ideologiska utgångspunkter. Vår
56 syn på socialism, feminism och antirasism, vår förståelse av klass och kön, hur vi står på ekologisk
57 grund och hur vi ser på organisering och vårt partis roll.

58

59

60 **Kapitalismen, klassamhället och könsmaktsordningen**

61

62 Kapitalismen definieras av att ett litet fåtal genom sitt ägande av resurser ges makt över ekonomin och
63 produktionen. Som en följd av detta organiseras produktionen utifrån motiv om vinstmaximering
64 snarare än för att tillfredsställa mänskliga behov. Det enskilda företagens vinstintressen överordnas
65 miljöhänsyn, de arbetandes villkor och produktionens övergripande effekter på samhället.

66

67 Kapitalismen både skapar och förutsätter ett klassamhälle. Vänsterpartiet menar att uppdelningen i
68 olika klasser har sin grund i produktionen. Den som lever på löneinkomst och saknar makt över sitt
69 eller andras arbete tillhör arbetarklassen. Mot dessa står den lilla grupp kapitalägare som kontrollerar
70 kapital i en sådan utsträckning att det ger en avgörande makt över samhällsutvecklingen.

71

72 Klassamhället visar sig genom att människors möjligheter att göra val och utöva makt över sin
73 omgivning beror på vilken bakgrund de har. En människas klasstillhörighet kan avgöra hennes
74 skolgång, hur länge hon lever, vilket inflytande hon har över sitt arbete och vilken vård och omsorg
75 hon har tillgång till. Områden där många med arbetaryrken bor har generellt sämre välfärdsservice,
76 sämre skolresultat och hälsostatus. I områden med många höginkomsttagare är hälsan istället god och
77 det råder goda chanser för att barnen ska få en bra skolgång och äldre en värdig omsorg.

78 Klassförtrycket är ett strukturellt förtryck som genomsyrar hela samhället. När arbetarklassen och
79 effekterna av klassamhället osynliggörs försvåras en socialistisk samhällsutveckling.

80

81 Även om den grundläggande motsättningen mellan arbete och kapital består är klassamhället komplext
82 och föränderligt. Olika typer av lönearbete och olika typer av relationer till produktionen, skapar
83 skiktningar i arbetarklassen i bred mening. Det ger upphov till skilda livsvillkor, kulturella mönster
84 och potentiella motsättningar. Idag kan vi se hur löntagarna alltmer skiktas utifrån etnicitet. Ett annat
85 exempel är hur villkoren i traditionella tjänstemannayrken i växande omfattning liknar villkoren i
86 traditionella arbetaryrken. Inom den breda arbetarklassen sker det idag en ökad uppdelning vad gäller
87 villkor i arbetslivet. Det finns grupper som har fastnat i långvarig arbetslöshet och det finns en
88 växande del som med olika typer av otrygga anställningsformer aldrig fullt ut kommer in på
89 arbetsmarknaden.

90

91 Den kapitalistiska ekonomins utveckling i vår samtid präglas av en extrem maktkoncentration och
92 expansion till nya områden. Kapitalets strävan efter att göra fler företeelser till varor eller tjänster har
93 kommit att omfatta allt fler verksamheter såsom den svenska välfärden och finanssektorn.

94 Kapitalismens mekanismer bygger inte på en fri marknad eller konkurrens utan leder till monopol så
95 att allt färre kapitalägare successivt kontrollerar allt större andelar av marknaden.

96

97 Könsmaktsordningen är en maktstruktur som skild från klassamhället påverkar samhällets
98 organisering. Könsmaktsordningen konstruerar och utgår ifrån att det finns två kön – manligt och
99 kvinnligt – som är olika och som värderas olika. Könsmaktsordningen ger gruppen män makt över
100 gruppen kvinnor och ger män fördelar som de inte frivilligt avstår från. Könsrollerna är avgränsade så
101 att det uppstår en uppdelning där män och kvinnor tillskrivs olika egenskaper, ägnar sig åt olika slags
102 arbete och rör sig i skilda sammanhang. Vad som anses manligt respektive kvinnligt omdefinieras i en
103 ständig process, men strukturen har bestått i att det finns två skilda kön, där det manliga värderas
104 högre. En integrerad del av könsmaktsordningen är uppfattningen att könsuppdelningen är självklar
105 och given och att det bara finns och alltid måste finnas två kön, tvåkönsnormen, och att dessa
106 förväntas komplettera varandra sexuellt, heteronormen. Andra kön än det manliga och kvinnliga
107 osynliggörs.

108

109 Underordningen av kvinnor genomsyrar alla aspekter av en kvinnas liv – från hur hon behandlas på
 110 förskolan till hennes lön och villkor på arbetsmarknaden, till hur fritiden organiseras och hur hälso-
 111 och sjukvården fungerar. Nedvärderingen tar sig olika uttryck och kan legitimeras mer eller mindre
 112 dolt genom alltifrån myndighetsutövning till sociala normer. Överordningen av män avspeglas också i
 113 hela samhället och ger tillgång till mer makt, ekonomiska resurser och större handlingsutrymme för
 114 manliga individer och grupper. Konsekvenserna för de som avviker eller väljer att avvika från de
 115 tillskrivna egenskaperna, heteronormen (exempelvis homosexuella, bisexuella eller asexuella) eller
 116 tvåkönsnormen (såsom trans-, icke-binära och queera personer) är direkta och allvarliga. Det grövsta
 117 uttrycket för könsmaktsordningen är mäns våld som riktas mot alla – kvinnor, barn, personer med
 118 andra könsidentiteter, andra män och den egna personen.

119
 120 Alla människor, kvinnor, män och personer med andra könsidentiteter, förlorar på
 121 könsmaktsordningen. Könsmaktsordningen ger män som grupp stora fördelar och i strävan
 122 efter ett jämställt samhälle kommer män att behöva ge upp dessa. Trots detta finns det
 123 mycket för män att vinna på jämställdhet. Utöver att den manliga könsrollen är destruktiv
 124 och begränsande för individens personliga uttryck, innebär uppdelningen mellan könen och
 125 nedvärderingen av kvinnor också att män berövas närhet, samvaro och samarbete med
 126 kvinnor och andra.

127
 128 Socialism leder inte per automatik till jämställdhet och feminism innebär inte per automatik socialism.
 129 Kapitalismen och könsmaktsordningen kategoriserar och rangordnar människor. Varken gruppen män
 130 eller kvinnor är emellertid enhetliga och det finns personer som inte definierar sig inom dessa kön.
 131 Flera strukturer kan samverka och förvärta förtrycket. Kön, könsöverskridande identitet eller uttryck,
 132 etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder
 133 och klass kan påverka hur förtrycket kommer till uttryck för den enskilde.

134

135

136 **Socialismen idag och imorgon**

137

138 I vår tid är tillgången till resurser och kunskap som kan berika samhällets alla delar – inte
 139 bara ett fåtal kapitalägare – större än någonsin. Välståndet har ökat under lång tid, men
 140 måste fördelas jämlikt för att inte fastna hos en liten privilegierad elit. Den nya teknologin
 141 ger möjligheter som kan frigöra samhället från fossilberoende, höja människors livskvalitet
 142 och skapa en bättre välfärd. Vi i Vänsterpartiet vill inte gå miste om denna potential och
 143 kommer att kämpa mot de omoderna och stelbenta ekonomiska intressen som vill hindra
 144 utveckling. Frihet, demokrati, trygghet och jämlikhet finns inom räckhåll. Socialismen
 145 finns inom räckhåll.

146 Världen utvecklas snabbt och det gångna århundradet har lärt oss att politisk organisering alltid kan
 147 förändra mer än vad som först verkar möjligt. Den allmänna rösträtten, förkortad arbetstid, fackliga
 148 rättigheter, sexualbrottslagstiftning, rätten till utbildning och den utbyggda välfärden är alla exempel
 149 på politiska segrar som har vunnits genom att människor har gått samman och tillsammans kämpat för
 150 förändring. Också reaktionära krafter kan organisera sig och vinna mark, men inte om motståndet är
 151 starkare. Det är svårt att förutse framtiden, men det är möjligt att forma den. Våra rörelser kan
 152 förändra och om vi samlar många kommer vi att förändra. Socialismen är möjlig.

153 Det kapitalistiska samhällets motsättningar är tydligare än någonsin och det väcker längtan
 154 efter alternativ. Klimatkampen kräver demokratisk styrning av nyckelsektorer i
 155 omställningen och ett stopp för fossilkapitalet, men den kapitalistiska ekonomin går i
 156 motsatt riktning. Klyftorna i samhället ökar medan kapitalägarna berikar sig.
 157 Koncentrationen av makt och rikedom sker på bekostnad av gemensamma behov som vård,
 158 skola och en levande landsbygd. Arbetsmarknaden blir otryggare för såväl arbetare som
 159 tjänstemän medan arbetsgivarnas profit ökar. Det är hög tid att befria människorna från

160 kapitalets nyckfulla intressen och orimliga logik. Alternativet finns: att demokratisera
161 ekonomin och bygga ett samhälle för oss alla, inte bara för några få. Socialismen är
162 nödvändig.

163
164 Vänsterpartiet är ett socialistiskt parti och kämpar för ett socialistiskt samhälle. Socialismen är både en
165 idégemenskap och en rörelse som här och nu förbättrar arbetarklassens levnadsvillkor och motverkar
166 det klassamhälle som kapitalismen skapar. För Vänsterpartiet innebär socialismen också ett annat
167 ekonomiskt system än det kapitalistiska. Socialismen är demokratisering av ekonomin. Vi vill ha ett
168 samhälle som utgår från människors behov och vilja till frihet, inte kapitalets. Det innebär att social
169 och ekologisk hållbarhet ska leda samhällets utveckling så att rättigheter såsom god hälsa, trygg
170 arbetsmiljö och jämlika uppväxtvillkor kan skapas och vårdas. Socialismen innebär människans
171 frigörelse från klassamhället.

172
173 Socialistiska lösningar finns redan i dagens samhälle. De är skapade av arbetarrörelsens
174 segrar och vilar på solidaritet, gemensamt ansvar för gemensamma omständigheter och
175 bred förankring i demokratiska arbetssätt. Den generella välfärden har byggts upp genom
176 facklig och politisk kamp av arbetarrörelsen och den feministiska rörelsen. Vi tar hand om
177 varandra i gemenskap. Alla människor har behov av skola, vård, bostad och omsorg –
178 därför ska de verksamheterna vara solidariskt och kollektivt ordnade.

179
180 I ett jämlikt samhälle kan den enes frihet inte ske på bekostnad av någon annans.
181 Vänsterpartiet motsätter sig rika länders utnyttjande av människor i fattigare länder och den
182 nykolonialism som sker i det globala ekonomiska systemet. Bristande jämlikhet skapar
183 motsättningar, undergräver demokratin och är samtidigt en förutsättning för kapitalistisk
184 exploatering och konkurrens. Därför har socialismen både som mål och strategi att skapa
185 jämlikhet, och förenar därmed olika slags frigörelsekamper.

186
187 Med ägande följer makt. En socialistisk samhällsutveckling med syfte att demokratisera
188 ekonomin kommer att förändra ägandestrukturen i samhället och förutsätter att det
189 gemensamma ägandet ökar och används aktivt för hela samhällets intressen. I både
190 privatägda företag och inom offentlig sektor ska löntagarnas inflytande öka, både över
191 arbetets organisering och över verksamhetens innehåll. Hur produktionens resultat fördelas
192 är det tydligaste spänningsfältet i motsättningen mellan arbete och kapital. En större del av
193 de värden som skapas ska komma fler till del, såväl i form av löneutveckling och
194 arbetstidsförkortning som i ökad gemensam konsumtion, främst av välfärdstjänster.

195
196 En socialism som inte förenas med demokrati är inte en socialism värd namnet.
197 Utvecklingen under nittonhundratalet visade tydligt att socialismen inte kan förenas med
198 auktoritära samhällsbyggen. I Sverige såväl som i vår omvärld har demokratiska framsteg
199 kunnat vinnas genom kamp från arbetarrörelsen tillsammans med andra progressiva
200 rörelser. För dagens socialistiska rörelse måste dessa historiska segrar försvaras och
201 fördjupas. Politiska fri- och rättigheter har ett värde i sig själva, men kan enbart fullt ut
202 förverkligas i jämlika samhällen, där den ekonomiska makten inte tillåts begränsa var och
203 ens frihet.

204
205 Det socialistiska samhället kommer att fortsätta utvecklas, precis som alla tidigare
206 samhällen gjort. Frihet, jämlikhet och demokrati är för oss inga statiska tillstånd, utan
207 ramar som fylls med människors personliga uttryck, val och viljor. Varje socialistiskt
208 samhälle kommer att ha brister och inslag av konflikt men har oändliga möjligheter till liv
209 och utveckling.

210
211

212 **En feministisk kamp för ett jämställt samhälle**

213
214 Vänsterpartiet verkar för ett samhälle som är fritt från förtryck och diskriminering. Vi är ett
215 feministiskt parti, och med det menas att vi ser att det finns en könsmaktsordning som konsekvent
216 överordnar män på kvinnors bekostnad och att vi arbetar politiskt för att upphäva denna maktstruktur.
217 Vårt mål är en fri och demokratisk värld där alla människor är jämställda utan förtryckande normer
218 eller könsuppdelning.

219
220 Könsmaktsordningen upprätthåller och återskapar manlighetsnormen på bekostnad av allas, också
221 mäns, frigörelse. Genom olika former av våd och kontroll åtnjuter grupper som uppfyller
222 manlighetsnormen fördelar och makt över dem som avviker.

223
224 Att stärka kvinnor som grupp och frigöra kvinnors kroppar och arbete från kontroll och sexualiserat
225 våld är en viktig strategi för att bryta könsmaktsordningen.

226
227 Mäns våld mot kvinnor är ett strukturellt samhällsproblem. Den insikten måste prägla samhällslivets
228 olika områden, såsom utbildningsväsende, stadsplanering och rättssystem, och leda till konkreta
229 åtgärder. Mäns våld mot kvinnor är könsmaktsordningens yttersta uttryck och inget som enkelt kan
230 avhjälpas enbart genom förändrad lagstiftning. Det mesta av våldet sker i hemmet och skär genom alla
231 samhällsskikt. Våldet drabbar både direkt och indirekt även barn och de attityder som rättfärdigar det
232 reproduceras ständigt till nya generationer via såväl familjer, sociala band mellan män och pojkar och
233 kulturella uttryck. Våldet bygger på djupt liggande föreställningar om mäns makt över och rätt till
234 kvinnors kroppar och sexualitet, tydligast uttryckta genom prostitution och sexualiserat våld, men
235 också speglade i pornografi och traditionella uppfattningar om sexualitet och kön. Vi ser därför att
236 mäns våld mot kvinnor måste förstås som en del i den ojämställdhet som präglar samhället, och att
237 bekämpandet av detta samhällsproblem går hand i hand med att stärka kvinnors ställning på samhällets
238 samtliga områden. Rätten till abort och preventivmedel för kvinnor och personer med normbrytande
239 könsidentitet, samt allas rätt till sin egen sexualitet och till god sexuell och reproduktiv hälsa är
240 avgörande för detta.

241
242 Kunskap om våldets olika uttryck måste stärkas och mötas med specifika åtgärder. Våld och kontroll i
243 hederns namn har, liksom mäns våld i övrigt, generell sin grund i kön och kulturella föreställningar
244 om dessa. Det specifika med hedersrelaterat våld är att det utövas med kollektiva kontrollmekanismer.
245 Syftet är att kontrollera framför allt kvinnors, men ibland även mäns, sexualitet och könsidentitet.

246
247 Utifrån en feministisk förståelse av arbete är det avgörande att se hur lönearbete och oavlönat
248 hemarbete åtskiljs och hur detta fördelas mellan könen. I heterosexuella parrelationer tar kvinnor idag
249 huvudansvaret för det obetalda hemarbetet. På arbetsmarknaden är yrken där de flesta anställda är
250 kvinnor generellt lägre värderade än yrken där män dominerar. På samma sätt är det vanligare att
251 kvinnor har otrygga anställningsformer och mindre frihet i och inflytande över det egna arbetet. Att
252 motverka denna ojämställda arbetsdelning mellan män och kvinnor är en viktig feministisk uppgift.

253
254 Ett jämställt samhälle uppnås genom en målmedveten feministisk kamp. Det jämställda samhället ser
255 att varje människa – oavsett könsidentitet, sexualitet eller bakgrund – äger en obestridlig rätt till
256 respekt och omsorg, utvecklingsmöjligheter och möjligheter att påverka och utforma sitt eget liv.
257 Vänsterpartiet verkar för ett jämställt samhälle där destruktiva normer om kön och könsidentitet inte
258 begränsar människors levnadsvillkor eller möjligheter att leva fria, självförverkligande och rika liv.

261 **Ett parti på ekologisk grund**

262
263 Människorna är en del av naturen och ingår i jordens ekosystem. Hur vi organiserar våra samhällen
264 och använder resurser spelar roll för hur vår miljö utvecklas nu och i framtiden. Vänsterpartiet ser
265 människornas levnadsvillkor, och värden såsom frihet och demokrati, som sammanbundna med

266 ekosystemens och klimatets utveckling. Att värna och stärka den biologiska mångfalden, hantera
 267 uppvärmningen och stoppa negativ klimatpåverkan handlar om att skapa politiska förutsättningar för
 268 ett jämlikt och demokratiskt samhälle och i förlängningen för ett socialistiskt samhälle.

269
 270 Kapitalismens motsättningar tydliggörs av klimatfrågan på ett sätt som ingen kris tidigare gjort. Ett
 271 system som strävar efter att göra allt till varor och ständigt expandera kommer att undvika kostnader
 272 som skyddar ekologiska värden och hindra mänskligt lidande. Den samtida miljöproblematiken har sin
 273 huvudsakliga orsak i de specifikt kapitalistiska sociala och ekonomiska förhållandenas dynamik. Den
 274 är idag inte en fråga om oavsedda konsekvenser av produktionen, utan om att den är orienterad
 275 gentemot profitmaximering oavsett dess sociala och ekologiska konsekvenser.

276
 277 De mest akuta ekologiska kriserna – exempelvis klimatförändringar, förlust av biologisk
 278 mångfald och ohållbar land- och vattenanvändning – sker parallellt men förstärker
 279 varandra. De leder till allvarliga konsekvenser i många led som i grunden hotar våra och
 280 andras livsbetingelser. Vänsterpartiets politik handlar om att ge de komplexa ekosystemen
 281 det utrymme de behöver för sin långsiktiga överlevnad. Detta ser vi som en förutsättning
 282 för samhällets möjlighet att ge alla lika villkor och skapa ett rikt och fritt liv.

283
 284 Den rika världens arbets-, klimat- och miljöbelastning har förskjutits till andras
 285 miljöutrymme genom att produktionen förlagts i fattigare delar av världen. Den globala
 286 kapitalismen har skapat enkelriktade resursflöden där mycket lite återförs till de länder och
 287 regioner som exploateras. Dessa resursflöden bevarar en global maktordning och förvägrar
 288 miljarder människor grundläggande behov. På samma sätt flyttas resurser från landsbygden
 289 till storstadsregionerna. Vänsterpartiet vill se ett rättvist miljöutrymme där produktionen
 290 utgår från solidariska utbyten och lokala förutsättningar. Vi behöver leva på ett sådant sätt
 291 att resursförbrukningen inte tvingar andra att använda mindre, nu eller i framtiden.
 292 Individens miljöutrymme speglar också klassamhället där höginkomsttagare förbrukar mer
 293 resurser och står för högre utsläpp än vad låginkomsttagare gör. Destruktiva könsnormer
 294 gör att män i högre grad motsätter sig nödvändiga förändringar och tar ett större
 295 miljöutrymme i anspråk än vad kvinnor gör. Därför går den ekologiska omställningen hand
 296 i hand med den socialistiska, feministiska, antirasistiska och antiimperialistiska kampen.

297
 298 Produktionen behöver ställas om radikalt, vilket kräver stora investeringar i nya
 299 anläggningar och ny teknik som kan ersätta det gamla. Stora delar av kapitalet har mycket
 300 att förlora på den grundläggande omställning som världen behöver. Effekterna av krisen är
 301 oöverblickbara, men innebär definitivt drastiskt förändrade förutsättningar. Hur
 302 temperaturhöjningar, ökenutbredning och extremt väder kommer att påverka
 303 mänskligheten är helt beroende av hur de sociala relationerna och fördelningen av makt
 304 och resurser kommer att förändras. Om krisen besvaras med demokratiska verktyg i syfte
 305 att skydda och utveckla hela samhället, eller för att istället gynna det lilla fåtalet
 306 kapitalägare, är den avgörande frågan. Därför är en socialistisk samhällsutveckling i
 307 praktiken helt avgörande för att skydda ekosystemen.

308
 309 När allt fler aspekter i vår tillvaro gjorts till varor på en marknad förknippas också livskvalitet med
 310 individens konsumtion, vilket bidrar till uppfattningen att välstånd står i konflikt med en omställning
 311 som minskar vårt avtryck. Genom att samtidigt bygga ut gemensamma samhällstjänster kan vi
 312 omdefiniera personligt välstånd till att utgå från offentlig välfärd som kan garantera en mer fri och
 313 hållbar tillvaro för alla. För att omställningen ska kunna drivas med brett stöd och legitimitet, behöver
 314 den förenas med en tydlig riktning mot ökad jämlikhet och ett samhälle som är bättre för oss alla.

315
 316
 317
 318
 319

320 **Rasism och antirasism**

321
322 Vi lever i en rasistisk global världsordning. Rasistiska strukturer finns också i det svenska samhället. I
323 byggandet av det gemensamma och jämlika samhället är det antirasistiska arbetet en av
324 Vänsterpartiets viktigaste uppgifter. Den rasistiska strukturen står i direkt motsättning till idéer om
325 allas lika värde och rätt till delaktighet i demokratin.

326
327 Rasism bygger på två skilda logiker som i varierande grad vävs samman i verkligheten: exploatering
328 och exkludering. Rasismen bygger på processer av rasifiering, det vill säga hur grupper av människor,
329 många (men inte alla) invandrade eller barn till invandrade, åtskiljs genom biologiska och kulturella
330 konstruktioner och praktiker och görs till annorlunda, mindre värda och underordnade.

331
332 Dagens rasistiska strukturer är dels ett resultat av rättfärdigandet av kolonialismens och
333 imperialismens utplundring av naturen och utsugning av människor. Dels är det en effekt av hur stater
334 använt tankar om ett homogent folk och utestängandet och underordnandet av de andra genom
335 övergrepp och förtryck, bland annat av nationella minoriteter och ursprungsbefolkningar. Även om
336 användandet av ord som ras minskat så lever rasismens huvuddrag kvar genom föreställningar om ras,
337 ofta uttryckta i mer diffusa former genom begrepp som etnicitet och kultur.

338
339 Den exploaterande rasismen tar sin utgångspunkt i en nedvärdering av de andra för att möjliggöra
340 exploatering och underlättar därmed det kapitalistiska samhällets logik samtidigt som det försvårar
341 sammanhållning inom arbetarklassen. Den exploaterande rasismen verkar såväl direkt som indirekt i
342 lagstiftning, men först och främst genom institutionella processer inom arbetsmarknaden och
343 bostadsmarknaden, men även inom välfärdsinstitutioner. Nyliberalismen har på många sätt gått hand i
344 hand med den exploaterande rasismen i sitt sökande efter att förbilliga arbetskraften.
345 Migrationslagstiftning innebär alltmer att invandrade tvingas sälja sin arbetskraft till löner och
346 arbetsvillkor som är betydligt sämre än andras. I Sverige, liksom i många andra europeiska länder, har
347 rasistiska strukturer gjort att klassamhället fått en rasifierad skiktning.

348
349 Den exkluderande rasismen tar sin utgångspunkt i en tankefigur där rasifierade grupper hotar
350 samhället såväl kulturellt som ekonomiskt. Genom att se kulturer som närmast oföränderliga
351 återskapas en tanke om ras. Den exkluderande rasismen uttrycks först och främst genom en praktik
352 baserad på segregering och uteslutning. I sina mer aggressiva former används våld och i extrema fall
353 utrotning. De högerextrema, rasistiska och fascistiska organisationer och partier som växt sig starkare i
354 Europa kännetecknas först och främst av en exkluderande rasism. I Sverige yttrar sig den
355 exkluderande rasismen dels i misshandel, förföljelser och trakasserier, dels i olika former av
356 diskriminering.

357
358 Rasism kan bekämpas genom en medveten antirasistisk politik som förs på flera plan samtidigt. En
359 framgångsrik antirasism förutsätter att de som på olika sätt utsätts för rasism får utrymme att
360 tillsammans med övriga progressiva rörelser bedriva en systematisk kamp mot rasism, parallellt med
361 vår kamp mot kapitalism och könsmaktsordningen. Men människors värderingar påverkas också av de
362 normer som anges i bland annat utrikespolitik och asyltagstiftning. Därför är arbetet för en human
363 flyktingpolitik också ett antirasistiskt arbete.

364
365 För att antirasismen ska vara långsiktigt framgångsrik behöver den innebära konkreta
366 samhällsförändringar som bygger in gemensamma intressen mellan människor med olika bakgrund.
367 Arbetet för full sysselsättning, trygghet för löntagarkollektivet och en generell välfärd som omfattar
368 alla samhällets invånare, på landsbygd och i städer, är därför strategiskt viktigt också ur ett
369 antirasistiskt perspektiv.

370

371

372

373

374 **Vänsterpartiet – ett förändrande parti**

375

376 Att vara med i Vänsterpartiet är att vilja ta vara på sina egna möjligheter att bidra till ett
377 jämlikare och friare samhälle. I vår organisation möts medlemmarnas erfarenheter och
378 idéer, erfarenheter som kan vara mycket olika men som tillsammans blir till politiska
379 insikter om hur vi vill leva och hur vi kan forma framtiden.

380

381 Precis som det samhälle vi vill ha är Vänsterpartiet en gemenskap där varje människas egna
382 erfarenheter, perspektiv, förslag, idéer och viljor ryms. Sammantaget har Vänsterpartiets
383 medlemmar tusentals enskilda erfarenheter av att bygga solidaritet, skapa trygga
384 sammanhang, bryta upp orättfärdiga situationer och frigöra sig själva och andra från de
385 begränsningar som samhällets orättvisor skapar. Det är när dessa erfarenheter delas och
386 utforskas, genom träffar, diskussion och debatt, som Vänsterpartiets politiska idéer blir till.
387 Gemenskap i förtroende – det demokratiska arbetssättet – är det som gör Vänsterpartiet
388 framgångsrikt. Vår styrka kommer ur förankring i breda lager av befolkningen, vårt
389 förtroende hos viktiga samhällsrörelser och vår förmåga att mobilisera för förändring.

390

391 Tillit och respekt för varandra är avgörande. Vänsterpartiet är av nödvändighet en
392 demokratisk organisation, eftersom vi annars går miste om vår enda resurs – de människor
393 som stödjer och deltar i vårt arbete. Därför bygger vårt arbete på respekt, förtroende och
394 tillit mellan medlemmar och förtroendevalda. Vi har inga färdiga ritningar för ett
395 socialistiskt, feministiskt och antirasistiskt samhälle på ekologisk grund.

396

397 Vänsterpartiet agerar såväl inom som utanför de parlamentariska församlingarna i riksdag,
398 kommuner och regioner, för att förändra samhället i en progressiv riktning. Vårt
399 parlamentariska arbete är en konkret och viktig väg till framsteg, stora som små. Vi
400 samarbetar med andra och ingår i styrande majoriteter när det innebär att samhället går att
401 förändra i riktning mot våra mål. När så inte är fallet går vi i opposition. Samhällsrörelser
402 utanför de parlamentariska församlingarna påverkar möjligheten till politisk förändring.
403 Därför är vår organisation utanför parlamenten lika viktig som vårt arbete i riksdag och i
404 region- och kommunalförsamlingar. Därför är vår organisation på landsbygden lika viktig
405 som vårt arbete i storstäder. Vi är en del av, och arbetar sida vid sida med, rörelser som
406 verkar för jämlikhet, demokrati, frigörelse och utveckling, i Sverige och internationellt.
407 Tillsammans med dessa rörelser kan vi tvinga fram bättre politik. Det är genom djupa och
408 ömsesidiga allianser som vi når framgångar. Vi strävar efter att organisera och aktivera
409 människor i sina bostadsområden, i sina skolor och på sina arbetsplatser.

410

411

412 **PRINCIPER FÖR VÄNSTERPARTIETS POLITIK**

413

414 I det kommande avsnittet beskriver vi principer för Vänsterpartiets politik. I avsnittet lyfts
415 områden som vi bedömer som särskilt viktiga för att möjliggöra våra målsättningar om ett
416 jämlikt samhälle – såväl utifrån utvecklingen i Sverige som i världen i övrigt.

417

418

419 **Den generella välfärden**

420

421 Framväxten av den generella välfärden är tillsammans med den politiska demokratin arbetarrörelsens
422 viktigaste landvinning i Sverige. Utan facklig och politisk kamp för att omfördela resurser i samhället
423 hade framväxten av den offentliga välfärden inte varit möjlig. De senaste decenniernas nedmontering
424 av välfärden har tillsammans med kommersialiseringen av viktiga välfärdstjänster inneburit ökade
425 klasskillnader och försvagat kvinnors ställning.

426

427 Utbyggnaden av den offentliga sektorn i mitten av nittonhundratalet innebar att kvinnors positioner
 428 flyttades fram. Arbete som kvinnor tidigare hade utfört oavlönat i hemmet blev till en angelägenhet för
 429 hela samhället. Detta innebar att arbetsmarknaden öppnades upp för kvinnor, vilket i sin tur medförde
 430 en minskad ekonomisk beroendeställning gentemot män. Än idag utgör förskolan och äldreomsorgen
 431 viktiga feministiska landvinningar som stärker kvinnors ställning i arbetslivet. Detta då de avlastar
 432 kvinnor från obetalt arbete och den orättvisa högre arbetsbörda de fortfarande har, på grund av
 433 traditionella könsroller och den samhälleliga arbetsdelningen mellan män och kvinnor.

434

435 Generella reformer har viktiga utjämnande effekter ur både klass- och könsperspektiv. De motverkar
 436 segregation och är mindre byråkratiska. Vänsterpartiet slår vakt om och vill utveckla den generella
 437 välfärden. Den gör livet friare för den enskilda individen och ser till att samhället som helhet blir
 438 jämlikare. Vi har en bred syn på välfärden. Den omfattar skola, vård och omsorg, men också kultur
 439 och möjlighet till en aktiv fritid. Välfärden rymmer allas rätt till ett bra boende, en välfungerande
 440 kollektivtrafik och möjligheten att leva gott som pensionär efter ett långt arbetsliv. Den inbegriper
 441 socialförsäkringarna och tillgången till kostnadsfri högre utbildning. Välfärden ska finansieras
 442 solidariskt genom ett progressivt skattesystem och användas för att motverka orättvisor som skapas av
 443 klassamhället och könsmaktsordningen.

444

445 Vänsterpartiet går i första ledet för att försvara välfärden från kommersialisering och
 446 privata vinstintressen. Likaså från finansieringsmodeller som privata sjukförsäkringar som
 447 leder till en ojämlig tillgång till vård. I motsats till det ständiga trycket på effektiviseringar,
 448 som ofta döljer att det egentligen handlar om nedskärningar, som stora delar av
 449 välfärdssektorn står under, lyfter vi fram att resurserna behöver öka i samma takt som
 450 behoven. Regelverken för privata företag som bedriver offentligt finansierad verksamhet
 451 har gett stora möjligheter till ekonomisk brottslighet. Istället för att ytterligare öka
 452 kontroller som skulle kräva enorma resurser så är detta ett ytterligare skäl att stoppa
 453 vinstintressen i välfärden. Möjligheten till inflytande över arbetsvillkor och innehåll i
 454 arbetet måste öka för de anställda i offentlig sektor. Marknadsorienterade styrmodeller, köp
 455 och sälj-system och detaljerade krav på rapportering och uppföljning ska ersättas med
 456 organisationsmodeller som bygger på hela personalens inflytande och tillit till de anställdas
 457 kompetens.

458

459

460 **Makt och inflytande i arbetslivet**

461

462 Rikedomar och välstånd skapas genom människors arbete i samspel med naturen. Arbete
 463 ger möjlighet till delaktighet i samhällslivet, såväl individuellt som kollektivt och egen
 464 försörjning är grunden till personlig frigörelse. Samtidigt tar sig maktförhållanden
 465 grundade i kapitalismen, könsmaktsordningen och rasistiska strukturer tydliga uttryck i
 466 lönearbetet och reproduceras sedan i samhället i stort. Under lång tid har vi sett en
 467 förskjutning av makt från arbete till kapital, som bland annat visar sig i sjunkande
 468 löneandel, högre arbetslöshet och ökad otrygghet. Att vända denna utveckling är en central
 469 uppgift för Vänsterpartiet.

470

471 Fackföreningsrörelsen har en avgörande betydelse för att flytta fram löntagarkollektivets
 472 positioner. Det är genom sammanhållning och organisering som arbetarklassen kan
 473 påverka sina villkor i arbetslivet och förändra samhället. Vänsterpartiet arbetar aktivt för att
 474 det ska bli fler arbetare inom politiken.

475

476 Vi värnar förhandlingsmodellen på arbetsmarknaden och ser kollektivavtalet som ett
 477 avgörande instrument för att värna löntagarnas intressen. Idag måste kollektivavtalet
 478 försvaras mot arbetsgivare som försöker undergräva dessa och mot den villkorspress som
 479 kommer från utstationerad arbetskraft som utnyttjas med sämre villkor. Konfliktträtten är ett
 480 centralt verktyg för förhandlingsmodellen. Strejkrätten har begränsats och står under hot att

481 försämrar ytterligare. Den behöver utvidgas och arbetet mot otrygga anställningsvillkor
 482 intensifieras. Tillsvidareanställningen som faktisk norm på arbetsmarknaden måste
 483 återupprättas och bemanningsföretag förbjudas. Den ekonomiska brottsligheten leder också
 484 till försvagning av löntagarkollektivet. Sambandet mellan farlig arbetsmiljö,
 485 låglönekonkurrens och avsaknad av kollektivavtal å ena sidan och ekonomisk brottslighet å
 486 andra är tydligt. Bekämpning av den ekonomiska brottsligheten är viktig i sig men särskilt
 487 viktig för att stärka löntagarna.

488
 489 Inget försvagar löntagarkollektivet så mycket som hög arbetslöshet. Sedan nittiotalskrisen
 490 har arbetslösheten i Sverige permanentats på en hög nivå. Vänsterpartiets uppfattning är att
 491 full sysselsättning ska vara den övergripande och överordnade målsättningen med den
 492 ekonomiska politiken. Det betyder att andra mål, som exempelvis prisstabilitet och
 493 överskott i statens budget, är underordnat kampen för allas rätt till ett arbete. För att stärka
 494 de arbetandes ställning måste därutöver anställningsskyddet försvaras och kampen mot
 495 otrygga anställningar intensifieras. Detta gäller särskilt i kvinnodominerade yrken där
 496 otryggheten ofta är som störst.

497
 498 Arbetsmarknaden fortsätter idag att vara hårt strukturerad av en arbetsdelning som grundas
 499 på kön och rasifiering. Löner och arbetsvillkor i kvinnodominerade yrken är sämre än i
 500 mansdominerade. Arbetslivet måste möjliggöra ett jämställt föräldraskap och kvinnors
 501 pensioner måste höjas och ett jämställt samt jämlikt pensionssystem införas. Förändringar
 502 som bryter undervärderingen av kvinnors arbete är centrala delar i en feministisk politik
 503 och måste åstadkommas genom såväl direkta reformer som strukturella förändringar på
 504 arbetsmarknaden. Personer med utländsk bakgrund, speciellt från det globala Syd, används
 505 alltmer som en reservarmé, en murbräcka för att försämra arbetsvillkoren och lönerna.

506
 507 Arbetsdagens längd och arbetstidens förläggning har alltid varit stridsfrågor på
 508 arbetsmarknaden. Arbetstiden har inte förkortats i samma takt som produktiviteten har
 509 ökat. Istället har arbetsgivarna tillskansat sig en större del av värdet av produktionen.
 510 Vinstandelen har under de senaste trettio åren ökat kraftigt på löneandelens bekostnad.
 511 Med en kortare arbetsdag ökar tiden till fritid, hemarbete och vila. Vänsterpartiet vill se en
 512 generell arbetstidsförkortning till sex timmars arbetsdag med bibehållen lön. Vänsterpartiet
 513 verkar för att arbetare inom plattformsekonomin, affärsverksamhet som drivs genom
 514 digitala plattformar, ska ges de rättigheter som tillkommer löneanställda, och vill även
 515 skapa förutsättningar för att organisera sig fackligt. För att få en tryggare arbetssituation
 516 behövs både hög facklig organisering och rätt arbetslagstiftning. Det krävs också ett aktivt
 517 arbetsmiljöarbete om arbetare ska orka hela vägen till pensionen. Skyddsombudets roll ska
 518 värnas och Arbetsmiljöverket ska ha tillräckliga resurser.

519

520

521 **Utveckla tekniken**

522

523 Vänsterpartiet vill se en teknikutveckling fri från kapitalismens begränsningar. Vi vill gå
 524 mot en värld där den kunskap vi utvecklar kan användas fritt, oavsett om det handlar om
 525 läkemedel, programvara eller den teknik som världen behöver i sin omställning.
 526 Det vi finansierat tillsammans ska också kunna användas fritt av alla.

527

528 Kapitalintressena vill hantera kunskap som en vara. Forskning och utveckling splittras på
 529 olika företag, där principen om samarbete ersätts av företagshemligheter. Digitala tjänster
 530 organiseras för största möjliga monopolställning. Immateriellt ägande, till exempel patent,
 531 varumärke, och goodwill, blir en allt mer betungande juridisk överbyggnad på
 532 produktionen.

533

534 Kapitalets inflytande över investeringarna betyder också att resurserna förläggs där det går
 535 att göra kortsiktig vinst, istället för där de långsiktiga samhällsekonomiska behoven finns.
 536 Följaktligen är investeringarna i forskning och utveckling alltför låga – de svarar inte alls
 537 mot de behov som samhället har. Vänsterpartiet driver på för stora gemensamma
 538 investeringar i den teknikutveckling Sverige och världen behöver för att hantera de stora
 539 utmaningar vi har framför oss. I dagens globala produktion sker en stor del av utvecklingen
 540 på bekostnad av billig arbetskraft och naturresurser i fattigare delar av världen. När tilltro
 541 till teknikens potential förbiser sociala och materiella faktorer riskerar den att fördjupa de
 542 orättvisa maktförhållanden som förutsätter den. Även riskerna med den växande
 543 övervakningen och ingrepp i den personliga integriteten måste beaktas.

544
 545 När produktion och administration idag automatiseras tillfaller vinsten kapitalägarna,
 546 skapar arbetslöshet och minskar beskattningsbara inkomster, vilket hotar människors
 547 försörjning och välfärdssamhället. Det kommer att krävas politisk och facklig kamp för att
 548 den teknologiska utvecklingen ska bidra till sänkt arbetstid, bättre arbetsmiljö och ökad
 549 välfärd.

550
 551 En teknikutveckling som drivs på rätt grunder har stora möjligheter att frigöra oss från
 552 enformiga och slitsamma arbetsuppgifter. Vi kan sänka förbrukningen av naturresurser och
 553 fasa ut fossilberoendet. Vi kan bygga ett samhälle där möjligheterna att förstå sin omvärld
 554 och vara en del av demokratiska rörelser är enklare än någonsin. Därför är skiftet till en
 555 teknikutveckling för alla en nyckelfråga för framtiden.

556
 557

558 **Gemensamt ägande och ekonomisk demokrati**

559
 560 Den ekonomiska maktkoncentrationen är större än någonsin tidigare och har underblåsts av en
 561 förskjutning av ägandet från offentligt till allt mer av privat, institutionellt och utländskt ägande. En
 562 demokratisering av ekonomin måste därför innebära att det gemensamma ägandet ökar, men samtidigt
 563 måste också det gemensamt ägda förvaltas aktivt för att uppnå vidare samhällseliga mål som ökar
 564 arbetares och tjänstemäns välfärd och inflytande över sitt arbete.

565
 566 Vänsterpartiet anser att viktig samhällsservice bör ägas gemensamt. Särskilt betydelsefullt är det
 567 gemensamma ägandet inom ekonomins nyckelsektorer såsom transportsystem och kommunikationer,
 568 finansiell sektor, bostäder, energiförsörjning, vatten och välfärd. Det är viktigt att dessa nyckelsektorer
 569 har möjlighet att hantera data i digitala system som står under samhällelig ägo. Resurser som
 570 mineraler, malm och metaller är till sin natur gemensamma och ska därför ägas gemensamt och brytas
 571 med hänsyn till det gemensammas och naturens bästa.

572
 573 Gemensamt ägande kan vara statligt – men också kommunalt, eller utövas via kollektiva fonder eller
 574 konsument- och producentkooperativ. Vänsterpartiets syfte med att omfördela ägandet är att skapa
 575 jämlika livsvillkor och möjliggöra demokratisk användning av resurser som skapats gemensamt. Samt
 576 för att effektivt hantera gemensamma angelägenheter, såsom klimatkrisen och alla barns rätt till en bra
 577 utbildning. Finanskapitalets makt måste brytas genom regleringar och ökad demokratisk kontroll.
 578 Vänsterpartiet vill se en lag om bankdelning. Det innebär att bankernas finansiella spekulation skiljs
 579 från ordinarie in- och utlåning till privatpersoner och företag. Det gemensamma och statliga
 580 bankägandet ska öka och statens kontroll över kreditgivning, penningmängd och utlåning stärkas.
 581 Bankväsendet behöver omformas så att det bidrar till ekonomisk utveckling och social och ekologisk
 582 hållbarhet.

583
 584 Samhällsägda företag ska ha en demokratiskt beslutad ägarstrategi där samhällsnyttan och
 585 medborgarnas bästa står i centrum. Dessa företag ska vara föredömen när det gäller de anställdas
 586 deltagande i företagets förvaltning och ledning. Det ska finnas ett arbete mot könsmaktstrukturen.
 587 Inom den offentliga sektorn behöver inflytandet öka för såväl anställd personal som för verksamhetens

588 brukare. Näringslivsinspirerade styrsystem ska ersättas av organisationsmodeller som bygger på hela
589 personalens inflytande och tillit till de anställdas kompetens.

590

591 Redan idag är det gemensamma ägandet större än vad många inser. Genom pensionsfonderna äger
592 svenska folket en betydande del av börsbolagen. Detta kapital ska användas för att investera hållbart
593 och med respekt för folkrätten, motverka spekulation, utveckla näringslivet och stärka de arbetandes
594 ställning, såväl på ett samhälleligt plan som i de enskilda företagen. Den kollektiva kapitalbildning
595 som sker genom pensionsfonderna ska användas för att bygga ett ekologiskt och socialt hållbart
596 samhälle.

597

598 För att ekonomin ska demokratiseras behöver relationen mellan ägande och makt
599 försvagas. Detta kan göras genom att stärka de arbetandes inflytande också i det privatägda
600 näringslivet. Viktiga förutsättningar för detta är en stark arbetsrätt och en stark
601 fackföreningsrörelse som driver sina medlemmars intressen. Möjligheten till inflytande
602 över arbetets organisering och verksamhetens inriktning behöver öka. Vinstgivande företag
603 som lägger ner sin verksamhet ska inte tillåtas smita från de långsiktiga sociala, ekologiska
604 och ekonomiska effekter sådana beslut får. Det bör vara möjligt för anställda att ta över
605 lönsam produktion som ägaren vill lägga ned.

606

607

608 **Hela landet måste få leva**

609

610 För Vänsterpartiet är arbetet för ett Sverige som håller ihop en grundläggande fråga. Landsbygden
611 utgör basen för landets energi- och livsmedelsproduktion, dricksvattenförsörjning och skogs- och
612 råvaruindustri. Ett hållbart och strategiskt användande av dessa resurser och ett utvecklande av dessa
613 näringar, är en förutsättning för en framgångsrik klimatomställning, men också för att åstadkomma en
614 jämlik ekonomisk och social utveckling i hela landet. Men de senaste decenniernas marknadliberala
615 utveckling har istället gjort att klyftorna mellan stad och land ökat, och att de möjligheter till
616 utveckling av landsbygden som klimatomställningen förutsätter, inte tagits tillräckligt väl till vara.

617

618 Under de senaste decenniernas marknadliberala utveckling har klyftorna mellan land och stad ökat.
619 Detta har delvis varit en process som har drivits på av politiska beslut som har minskat servicen till
620 invånare på landsbygden, men utvecklingen har också sin grund i en kraftig urbaniseringstrend som
621 har förstärkts genom ekonomisk strukturomvandling. Eftersom ekonomiska resurser är ojämnt
622 fördelade också geografiskt innebär sänkta skatter för höginkomsttagare och samhällslivets
623 kommersialisering att staden gynnas på landsbygdens bekostnad.

624

625 Inte bara landsbygden utan stora delar av städerna – förorter och andra områden som angränsar till
626 stadskärnor – utarmas också. Storstäderna är segregerade och handel och samhällstjänster koncentreras
627 till innerstäder och kommersiella center. Utvecklingen fördjupar segregationen, försämrar tillgången
628 till samhällsservice och leder till ineffektiva och tidsödande transporter av varor och människor samt
629 större utsläpp. Vänsterpartiet agerar för en stadsplanering och regionalpolitik där hela städer och
630 storstadsregioner inkluderas.

631

632 Den geografiska ojämlikheten mellan stad och landsbygd behöver mötas med både
633 strukturella ekonomiska förändringar och en politik för att bevara och utöka både privat
634 och offentlig service på landsbygden. Som exempel på det förstnämnda kan statlig
635 investeringspolitik användas för att skapa arbeten inom ny, hållbar industri utanför
636 storstadsregionerna. En ekonomisk politik som ökar den sociala jämlikheten skulle
637 tillsammans med en ökad ekonomisk omfördelning mellan kommuner och regioner bidra
638 till att stärka landsbygdens möjligheter till utveckling. Likaså är en väl fungerande
639 infrastruktur en förutsättning för att kunna bo, leva och verka på landsbygden.

640 Vänsterpartiet slår vakt om tillgången till kommersiell service, kultur, skolor, primärvård
641 och offentliga myndigheter också utanför städerna.

642 **Alla människors lika värde**

643

644 För Vänsterpartiet är alla människors lika värde en grundläggande utgångspunkt som vi vill
645 förverkliga också i praktiken. Beroende på klasstillhörighet, könsidentitet, könsuttryck,
646 sexuell läggning, etnicitet, ålder, religion, funktionalitet eller modersmål kan kampen för
647 detta behöva föras i såväl större som mindre intressegemenskaper.

648

649 Rasism står i direkt motsättning till idén om alla människors lika värde, och hindrar
650 människor från att åtnjuta sina medborgerliga rättigheter och delta på lika villkor i
651 samhället. Rasismen undergräver rätten till jämlik utbildning, hälsa, arbete och bostad, ökar
652 utsattheten för våld och fattigdom, samt leder till försämrade kontakter med myndigheter
653 och andra viktiga samhällsfunktioner. Rasistisk diskriminering är därför oacceptabelt och
654 måste motverkas på alla sätt i ett demokratiskt samhälle.

655

656 Sverige har förbundit sig att skydda och stärka de nationella minoriteternas rättigheter till
657 identitet, språk, kulturarv och religion. Men mycket återstår att göra. Möjligheten att
658 använda det egna språket i kontakt med myndigheter bör utökas och gälla alla talare av ett
659 nationellt minoritetsspråk, oavsett var i landet de bor. Utbildningen i, på och om de
660 nationella minoritetsspråken, samt om de nationella minoriteternas kultur och kulturarv,
661 bör utvidgas, liksom möjligheten till vård och omsorg av personal som talar det egna
662 modersmålet.

663

664 Samer är Sveriges ursprungsbefolkning och har historiskt utsatts för oförrätter av den
665 svenska staten. Sametingets självbestämmande bör förstärkas och Sverige ska ratificera
666 konventionen ILO 169 om ursprungsfolks och stamfolks rättigheter.

667

668 Alla människor behöver fritt kunna utveckla sin identitet, sin sexualitet och sina relationer.
669 Ingen diskriminering eller särbehandling av personer på grund av könsidentitet kan
670 accepteras i ett demokratiskt samhälle. Det innebär till exempel att äktenskapslagstiftning,
671 arvsrätt och familjerätt ska behandla alla lika. Heteronormen – den norm som ser
672 heterosexualliteten som både naturlig och önskvärd – innebär osynliggörande och
673 marginalisering för många människor och skapar och befäster fördomar. Inom utbildning,
674 vård, näringsliv och rättsväsende måste kunskaperna i trans-, icke-binära och queera
675 personers villkor öka. Målet är att var och en ska kunna få del av samhällets tjänster på lika
676 villkor oavsett kön, könsidentitet eller sexuell läggning.

677

678 Alla människor ska ha rätten att vara delaktiga i samhället, bli bemötta för den person de
679 är, vara jämställda föräldrar, kunna utbilda sig, ha arbete och försörjning, kunna använda
680 kollektivtrafik och ha en aktiv fritid. Diskriminering får inte förekomma på grund av
681 funktionshinder eller funktionsvariationer. Sådana människor har idag som grupp sämre
682 hälsa och högre arbetslöshet, är fattigare och stängs ute från viktiga delar av samhället på
683 grund av bristande tillgänglighet och fördomar. Samhällets alla delar behöver göras
684 tillgängliga, rätten till arbete och försörjning stärkas och tillgången till personlig assistans
685 och LSS-insatser utvecklas. Ett tydligt funktionsrättsperspektiv ska finnas med inom alla
686 politikområden. Även äldres rättigheter måste tas tillvara. Pensionärer ska ha rätten att vara
687 fullt delaktiga i samhället och leva ett värdigt liv.

688

689 Utvecklingen mot starkare rättigheter för barn är en stor framgång för de progressiva
690 rörelserna. Barnkonventionen är ett historiskt framsteg, som visar vägen framåt med
691 principen att alltid se till barnets bästa, inte minst när barn inte själva klarar av att uttrycka
692 sina behov eller föra sin egen talan. Vänsterpartiets politik ska, i enlighet med
693 barnkonventionen, utformas så att barnens bästa kommer i första rummet.

694

695

696 **Internationell solidaritet**

697

698 För Vänsterpartiet är internationell solidaritet en viktig ledstjärna. Solidariteten grundas i en insikt om
699 att det finns mer som förenar än vad som skiljer människor åt. I en globaliserad kapitalistisk värld kan
700 sociala framsteg i ett land underlätta framsteg i kampen för rättvisa i andra länder. På samma sätt är
701 ekonomiska reformer som utmanar kapitalets makt i ett enskilt land beroende av en internationell
702 utveckling som går i samma riktning. Det är bara tillsammans över nationsgränserna som vi kan
703 förändra hela världen.

704

705 De materiella förutsättningarna för en värld där alla har rätt och möjlighet till arbete och försörjning,
706 utbildning och hälsa, social trygghet och ekonomisk jämlikhet har aldrig varit bättre än idag. Ändå
707 består orättvisorna mellan den rika och den fattiga världen, och inom länder ökar klasskillnader och
708 ojämlikhet. Den orättvisa världsordningen slår särskilt hårt mot kvinnor. En majoritet av dem som
709 lever i extrem fattigdom är flickor och kvinnor. Ofta är möjligheten till utbildning och hälsa kopplad
710 till kön och i krig och konflikter används sexualiserat våld som ett maktmedel. Reaktionära stater och
711 rörelser använder våld och hot om våld mot kvinnor som ett sätt att upprätthålla auktoritära system.

712

713 Vänsterpartiet ser att enda vägen till ett hållbart samhälle går genom att bygga en värld baserad på
714 internationell solidaritet. Rätten till skydd måste bygga på internationella konventioner om de
715 mänskliga rättigheterna och på solidaritet mellan människor. Vänsterpartiet arbetar för en ordning där
716 människor ska få större inflytande över var de söker asyl. För etablering och integrering är permanenta
717 uppehållstillstånd och en absolut rätt till familjeåterförening grundläggande. Den enskildes rätt till
718 familjeåterförening kan inte vara beroende av dennes ekonomiska förutsättningar. Lagen måste aktivt
719 utformas så att såväl heterosexuella par som samkönade par har samma möjligheter att återförenas
720 med sina familjer, vilket idag inte är fallet. Vänsterpartiet ser att etableringsmöjligheterna för personer
721 som tvingats fly till Sverige är avsevärt större om de kan återförenas med sin familj på ett säkert sätt.
722 Sveriges flyktingpolitik ska utgå från humanitet och solidaritet. Den migrationsrättsliga lagstiftningen
723 behöver utgå från humanitet och solidaritet. EU behöver inleda en aktiv uppgörelse med fästning
724 Europa. Ansvar för flyktingpolitiken behöver delas solidariskt i EU. Sanktioner behöver införas mot
725 stater som motsätter sig asylrätten och staters skyldigheter att ta emot flyktingar.

726

727 Sambandet mellan det kapitalistiska systemet och rasismen syns tydligt i den globala arbetsdelningen
728 och den imperialistiska exploateringen. Västvärldens rikedom har delvis skapats genom exploatering
729 och utarmning av den lokala och regionala miljön i utvecklingsländerna. Den globala kapitalismen har
730 alltid byggt på en imperialistisk dimension där militär, ekonomisk och politisk makt använts för att
731 dominera eller ockupera vissa länder, till förmån för de dominerande ländernas ekonomiska behov.
732 Idag spelar exempelvis kontroll över finansiella flöden, högteknologi, strategiska råvaror och
733 massförstörelsevapen en avgörande roll för att upprätthålla denna imperialistiska ordning. Till följd av
734 detta har USA sedan kalla krigets slut varit den dominerande globala politiska och ekonomiska makten
735 och har därför en nyckelroll i att upprätthålla denna ordning

736

737 Alla länder och regioner ska ges möjlighet att kontrollera sin produktion, sina finansiella flöden och
738 sina naturresurser så att mer jämlika och socialt och ekologiskt hållbara ekonomier kan byggas upp.
739 Under överskådlig tid behöver dock Nord föra över teknik och resurser till Syd och Öst för att
740 möjliggöra en snabb klimatomställning och kompensera för den långa tid när värdeöverföringarna har
741 gått åt andra hållet. Så länge den för mänskligheten så skadliga ojämlikheten kvarstår måste Sverige
742 bidra genom bland annat bistånd. En jämlik värld kräver också rättvisa handelsvillkor. Rika länders
743 egenintressen och transnationella bolags vinstintressen måste stå tillbaka för alla länders behov av
744 utveckling och hållbarhet. Transnationella bolags möjligheter att stämna stater och regeringar via
745 klausuler i handelsavtal måste upphöra.

746

747 Under det senaste årtiondet har USA:s dominerande ställning i världspolitiken synbarligen försvagats
748 och börjat utmanas av regionala stormakter. Dessa tendenser i riktning mot en multipolär värld har
749 inneburit ökade spänningar mellan regionala stormakter samt visavi USA:s hegemoni. Vänsterpartiet

750 ser riskerna med att det nykoloniala och imperialistiska förtrycket bara tar andra former med en
 751 multipolär världsordning, men ser också möjligheterna att i en mer decentraliserad maktbalans stärka
 752 FN samt mindre och svagare staters rättigheter. Utvecklingen mot ökad risk för krig och konflikter
 753 mellan stormakter riskerar att förstärkas av den omfattande ekonomiska tyngdpunktsförskjutningen
 754 från Västvärlden mot Sydostasien. Vänsterpartiets uppgift är att i den svenska politiska debatten vara
 755 en röst för fred, diplomatiska lösningar och global nedrustning framför militärt våld och kärnvapen.
 756 Vår utgångspunkt är att folkrätten måste värnas och mänskliga rättigheter försvaras.

757
 758 Vänsterpartiet anser att Sverige behöver ett modernt svenskt totalförsvar med stark folklig förankring
 759 som har förmågan att möta de olika former av hot som vårt land kan ställas inför, men som också har
 760 möjlighet att vara en fredsbevarande kraft i andra delar av världen. Det senare kräver dock både FN-
 761 mandat och självständigt svenskt beslut om deltagande, utifrån respekt för folkrätten. Vi vill bevara
 762 den svenska militära alliansfriheten och förespråkar ett absolut förbud av svensk vapenexport till
 763 krigförande, icke-demokratiska och auktoritära stater. Vänsterpartiet verkar därför tillsammans med
 764 likasinnade för en upplösning av militäralliansen Nato och motsätter sig även den Europeiska
 765 unionens gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.

766
 767 Trots sina brister är FN den viktigaste formen av internationellt samarbete mellan stater.
 768 För att en ny internationell ordning, grundad på hållbar utveckling, demokrati och
 769 mänskliga rättigheter, ska kunna förverkligas måste FN reformeras. Vänsterpartiet vill att
 770 FN demokratiseras och stormakternas dominerande ställning i säkerhetsrådet bryts. Vi vill
 771 stärka FN:s generalförsamling på bekostnad av säkerhetsrådet.

772
 773 Genom internationell solidaritet verkar vi för alla länders rätt till demokratisering och till
 774 social och ekonomisk utveckling. Vi eftersträvar en demokratisering av alla samhällen,
 775 vilket bland annat inkluderar omfattande sociala rättigheter, jämställdhet mellan män och
 776 kvinnor och rättigheter för personer med normbrytande sexualitet eller könsidentitet och
 777 etniska minoriteter.

778
 779

780 **Europeiskt samarbete**

781
 782 Vänsterpartiets framtidsidé för Europa handlar om fred, hållbarhet och sociala framsteg. Vi
 783 vill se samarbeten mellan de europeiska länderna som ger människor möjligheter att leva
 784 fria och goda liv i Europa. Viktiga områden för samarbete är klimat, miljö, global
 785 solidaritet, mänskliga rättigheter och transporter. Vi menar att goda internationella
 786 samarbeten förutsätter transparens, självständighet och demokratiska strukturer för parterna
 787 på både europeisk och global nivå. Därför föredrar vi ömsesidiga samarbeten mellan länder
 788 och är motståndare till en överstatlig styrning av Europa.

789
 790 Ett framtida progressivt europeiskt samarbete bör grundas på den europeiska konventionen
 791 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Syftet med ett
 792 sådant samarbete bör vara att gå i täten för klimatomställningen, utveckla demokratin,
 793 stärka rättsstaten, bygga ut välfärden och öka de fackliga rättigheterna. Som ett av Europas
 794 starkaste feministiska partier kan Vänsterpartiet bidra med mycket i kampen för kvinnors
 795 rättigheter samt rättigheter för personer med normbrytande sexualitet eller könsidentitet. På
 796 områden som rör miljöfrågor och reglering av finansiella marknader finns det särskilt stort
 797 behov av internationell koordinering. Sådan kan till exempel uppnås genom bindande
 798 mellanstatliga minimiregler.

799
 800 Den viktigaste målsättningen i Vänsterpartiets politik för Europa handlar om att minska
 801 och sluta de regionala klyftorna mellan Västeuropa, Östeuropa och Sydeuropa. Dessa
 802 klyftor har förstärkts genom EU-utvidgningen. EU förhindrar social och ekonomisk
 803 utveckling i EU:s fattigare områden och tvingar miljontals människor att utvandra från

804 EU:s fattigare länder till de rikare, där de har färre sociala rättigheter och exploateras
 805 hårdare än den inhemska befolkningen samtidigt som detta pressar löner och villkor i de
 806 rikare länderna. Att skydda Sveriges och andra länders nationella kollektivavtal, som hotas
 807 av EU:s principer om fri rörlighet och överstatliga direktiv, är en avgörande uppgift för
 808 Vänsterpartiet. Europas rika länder behöver bryta dagens självsvälts- och underbudspolitik
 809 och istället investera sina överskott i en hållbar ekonomisk och social utveckling i hela
 810 Europa, samtidigt som lönerna tillåts stiga.

811
 812 Den Europeiska unionen har medfört ökad frihet att röra sig för människor, ökat utbyte
 813 mellan länder, snabbare informationsflöden och tillgång till gemensamma system – men
 814 dessa framsteg har villkorats av att högerpolitik lagfästs, ekonomisk politik centraliserats
 815 och att öppenhet och demokrati begränsats. Kapitalintressen sätts före andra hänsyn och
 816 behandlingen av människor och stater utanför unionens yttre gräns hårdnar.

817
 818 För Vänsterpartiet är det självklart att det är möjligt och nödvändigt med internationella
 819 och europeiska samarbeten som inte sker på bekostnad av länders möjlighet att föra en
 820 progressiv politik. Klimatsatsningar, välfärd eller arbetsrätt ska kunna stärkas även när det
 821 hindrar kapitalets fria rörlighet eller eurosamarbetets budgettvång. På dessa grunder är
 822 Vänsterpartiet motståndare till unionen och agerar för att Europas och Sveriges utveckling
 823 istället ska leda mot öppenhet, hållbarhet och utökade sociala rättigheter tillsammans med
 824 samverkan, utbyte och fredssatsningar. Den auktoritära utvecklingen i flera medlemsländer
 825 tillsammans med de sociala problem som åtstramningspolitiken har skapat, innebär att
 826 unionen befinner sig i ett allvarligt tillstånd där dess framtid är osäker. Omställningen som
 827 världen har framför sig kräver också åtaganden, samordning och solidaritet med länder
 828 utanför EU:s inre marknad, vilket står i motsättning till EU:s jordbruks- och
 829 livsmedelspolitik och konkurrensregler. Vänsterpartiet vill tillsammans med andra
 830 progressiva rörelser bidra till att hitta former för nya samarbeten mellan Europas stater.
 831 Dagens europeiska union står i vägen för framväxten av sådana samarbeten och därför
 832 anser Vänsterpartiet att unionen på sikt måste upplösas.

833
 834 Det är idag inte aktuellt för Vänsterpartiet att kräva en ny folkomröstning om Sveriges
 835 medlemskap i EU. Ett sådant krav kan däremot aktualiseras om EU förändras ytterligare i
 836 en federal riktning, om beslutsrätt i avgörande frågor fråntas Sverige, om folkopinionen om
 837 medlemskap förändras, om antidemokratiska strömningar vinner starkt inflytande över
 838 unionen eller om formerna för medlemskap ändras på ett sätt som hotar demokratin och de
 839 mänskliga rättigheterna. För att ett svenskt utträde ska bli aktuellt för Vänsterpartiet att
 840 driva måste det samtidigt stå klart att såväl kampen för utträde i sig som det faktiska
 841 utträdet kommer att skapa bättre förutsättningar för en mer progressiv och vänsterinriktad
 842 politik, det vill säga att vi tar vänsterdörren ut ur EU. Vänsterpartiet kommer inte att
 843 medverka till ett utträde som tvärtom leder till en mer reaktionär och nyliberal politisk
 844 utveckling i vårt land och i Europa. Vänsterpartiets arbete i EU-frågor nationellt och på
 845 europeisk nivå handlar främst om att kringgå, förändra, komplettera och trotsa de av EU:s
 846 strukturer och direktiv som förhindrar demokrati och progressiv politik. På områden där
 847 makt har överförts till EU från de nationella parlamenten verkar Vänsterpartiet för en
 848 politisk utveckling i en riktning som överensstämmer med våra värderingar. Som
 849 grundregel motsätter vi oss att EU ges beslutsrätt på nya områden. På områden där
 850 progressiva framsteg kan vinnas genom beslut på EU-nivå måste en sådan utveckling vägas
 851 mot de risker som finns med att EU ges inflytande över nya områden.

852
 853

854 **Kampen för klimat och miljö**

855 Klimatkrisen är den största utmaning som mänskligheten står inför. Redan idag möter vi
 856 konsekvenserna av den globala uppvärmningen i form av mer extrema väderförhållanden,
 857 svältkatastrofer och klimatflyktingar. Tiden vi har på oss att ställa om till ett

858 lågutsläppssamhälle är kortare än vad många tidigare har trott. För att omställningen ska
 859 vara möjlig måste den ske organiserat och förenas med en utveckling mot ökad jämlikhet
 860 och rättvisa.

861

862 Stora samhällsutmaningar innebär en möjlighet att bygga ett bättre samhälle än det
 863 nuvarande. Samtidigt kommer en organiserad klimatomställning att innebära konflikter
 864 med det fossilkapital som har ett egenintresse av fortsatt förbränning av fossila bränslen.
 865 Den i kapitalismen inbyggda drivkraften till vinstmaximering har bidragit till att skapa
 866 klimat- och resurskriser. För att stå emot kapitalets ingripande krävs en massrörelse med
 867 folkliga påtryckningar underifrån. Vänsterpartiet söker aktivt stöd i och deltar i dess
 868 uppbyggnad. Ekonomisk utveckling måste i fortsättningen vara förenlig med ekologisk och
 869 social hållbarhet. Det privata ägandet av tekniska innovationer hotar utvecklingen av
 870 hållbara alternativ globalt. På kort sikt är stora inskränkningar och förändringar av
 871 patenträtten prioriterade, vilket också skulle utmana storföretagens intressen.

872

873 Teknik som möjliggör förnybar energi kan fasa ut fossila bränslen, ge möjlighet till effektiv
 874 livsmedelsproduktion, ett bättre jordbruk och utbyggda transportsystem. Klimathot och
 875 miljöproblem är samhällseliga problem och kräver strukturella politiska lösningar. Därför
 876 behövs en kraftfull miljölagstiftning, ekonomiska styrmedel som bidrar till omställning,
 877 långsiktig samhällsplanering och stora offentliga klimatinvesteringar. Klimatomställningen
 878 kommer att innebära en bred omställning av hela samhället. Energiproduktion och
 879 energiförbrukning behöver förändras och fossila bränslen fasas ut. Transportsektorn står för
 880 en betydande del av utsläppen. Ökade satsningar på kollektivtrafik krävs och inrikesflyget
 881 bör i möjligaste mån ersättas av transporter över järnväg. Även livsmedelsproduktionen
 882 behöver förändras så att utsläppen av växthusgaser minskar. Genom politiska beslut och ett
 883 gemensamt ansvarstagande skapas förutsättningar för varje individs möjlighet att bidra till
 884 hållbarhet. Som del av kampen mot klimatförändringarna måste även samhällets generella
 885 motståndskraft förbättras, bland annat genom att krisberedskap och matsäkerhet stärks.

886

887 De nödvändiga offentliga investeringar som krävs kan inte bara ses i termer av
 888 infrastruktur utan också i global social utjämning. Vänsterpartiet agerar i solidaritet med de
 889 arbetare och regioner som möjliggör förnyelsebara energitekniker världen över. Målet med
 890 det internationella klimatarbetet är att begränsa den globala temperaturökningen till stabila
 891 nivåer med så små mänskliga och ekologiska förluster som möjligt. Hindren för detta är
 892 politiska. Därför krävs ett brott med den hittills otillräckliga politiken och dagens
 893 ekonomiska system. Vi behöver ett globalt klimatavtal med bindande utsläppsminskningar
 894 som är förenade med sanktionsmöjligheter. Den rika världen har byggt sin utveckling och
 895 höga levnadsstandard på en långsiktigt ohållbar förbrukning av jordens resurser. Än idag
 896 står den rika världens konsumtion för större delen av utsläppen. Av just denna anledning
 897 måste västvärlden gå före för att nå en internationell överenskommelse med bindande
 898 utsläppsminskningar.

899

900 I klimatkampen aktualiseras frågan om civil olydnad allt mer. Vi behöver en mångfald av
 901 strategier som driver på för att bryta politiska låsningar och som samtidigt aktivt utmanar
 902 fossilkapitalets fortsatta förstörelse. Vi allierar oss med den offensiva klimatrörelsen och
 903 ser civil olydnad som ett av flera viktiga verktyg i kampen om vår framtid.

904

905 Människan har ett särskilt ansvar för djurs livsvillkor och förutsättningar. All djurhållning
 906 ska utgå från att djur är kännande varelser. Långa djurtransporter och onödiga djurförsök
 907 ska avskaffas och så kallade djurfabriker samt pälsindustrin avvecklas. Dagens
 908 köttkonsumtion, som leder till klimatförändringar, skövling av regnskog och
 909 överutnyttjande av vatten, måste förändras till mer energieffektiv matkonsumtion baserad
 910 på en ökad andel vegetabiliska produkter. Idag är antalet arter som utrotas varje år
 911 hundratals gånger större än vad som är naturligt. Det är människors verksamhet som ger

912 upphov till denna utarmning av den biologiska mångfalden. Åtgärder måste genast sättas in
913 för att arter långsiktigt ska kunna fortleva i bestånd med tillräcklig genetisk variation.

914
915

916 **Hotet från högerpopulism och nyfascism**

917 Högerextrema och rasistiska krafter har åter flyttat fram sina positioner, inte bara i Sverige
918 utan också globalt. Oavsett om de är öppet fascistiska eller döljer sig bakom populism
919 utnyttjar de människors rädsla i ett samhälle där trygghet och välfärd raseras. Rasism ska
920 inte göras synonymt med dessa rörelser, men rasismen är ofrånkomligen en bärande del i
921 deras ideologi. De högerextrema, rasistiska och fascistiska organisationer och partier som
922 växt sig starkare i Europa kännetecknas först och främst av en exkluderande rasism. De
923 försöker måla upp skiljelinjer i samhället kopplade till kultur och etnicitet. Vår strategiska
924 målsättning är att marginalisera såväl rasistiska krafter som rasistiska föreställningar.
925 Därför är antirasistisk organisering och kamp mot normaliseringen av rasism centrala delar
926 av vår strategi. Också på ett globalt plan vinner reaktionära krafter mark. Detta tar sig
927 uttryck i ifrågasättande av mänskliga rättigheter, vilket utgör ett hot mot alla som genom
928 sin blotta existens ifrågasätter en fascistisk eller reaktionär agenda: flyktingar,
929 transpersoner, fackligt aktiva, kvinnor, eller personer ur olika minoriteter, vilken grupp
930 som helst kan göras till måltavla för fascismen.
931

932 Vi ser också hur starka ekonomiska intressen alltmer finner det ändamålsenligt att liera sig
933 med högerextrema strömningar. Detta hotar demokratin och möjliggör en fascistisk
934 utveckling. Arbetet mot rasism och fascism kräver politisk bredd och folklig förankring.
935 Vänsterpartiet eftersträvar att vara en pådrivande del av en bred antifascistisk rörelse
936 tillsammans med folkrörelser som kvinnorörelsen, fackföreningar och andra progressiva
937 krafter. Den bästa försäkringen mot att fascistiska eller högerpopulistiska krafter flyttar
938 fram sina positioner är att bygga samhällen som håller ihop, som minskar klyftan mellan
939 stad och landsbygd, där rätten till arbete, bostad och välfärd garanteras alla. Vid sidan av
940 detta krävs konkreta reformer som attackerar den strukturella rasismen.
941

942

943

944 **Till demokratin försvar och fördjupning**

945 För Vänsterpartiet har politiska fri- och rättigheter ett värde i sig själva. Föreningsfrihet,
946 yttrandefrihet, tryckfrihet och pressfrihet är tillsammans med ett oberoende rättsväsen
947 avgörande byggstenar också i det samhälle som vi vill skapa. I Sverige liksom i många
948 andra länder har demokratin vuxit fram hand i hand med en utveckling mot social rättvisa.
949 Ett av demokratin syften är att möjliggöra samhällsförändring. Demokratin har
950 förutsättningar att vara en avgörande motmakt till kapitalmakten. Den demokratiska
951 principen om en person en röst står i skarp kontrast till den ekonomiska makt som grundas
952 på ägande av stora företag.
953

954 När demokratin inte levererar förbättrade livsvillkor för folkflertalet ökar risken för att den
955 ifrågasätts. I många länder går det idag att se en auktoritär utveckling där demokratiska fri-
956 och rättigheter kringskärs och begränsas. Många gånger är det en reaktionär höger, ibland
957 med fascistoida drag, som försöker motverka möjligheten till folkligt inflytande. I en tid då
958 politiska fri- och rättigheter är under angrepp är det för arbetarrörelsen och vänstern en
959 viktig uppgift att försvara dessa. Demokratin måste både värnas och utvidgas.
960

961

962 Civil olydnad är en yttersta möjlighet för människor som saknar makt att på andra sätt
963 försvara folkligt förankrade värden som mänskliga rättigheter och naturresurser. Civil
964 olydnad grundar sig på principen om icke-våld och öppenhet. Kampen för demokrati kan
965 inte skiljas från kampen mot orättvisor och ojämlikhet. Tron på politikens möjligheter

966 måste återupprättas. Demokratin är mer än allmän rösträtt och formella friheter – den måste
967 göras till folkets makt över samhället.

968

969 Vänsterpartiet slår vakt om en demokratisk författning. Vi värnar folksuveränitetsprincipen
970 och anser att medborgarnas vilja ska kanaliseras genom ett folkvalt parlament som tillsätts
971 genom allmänna, fria och rättvisa val. Den offentliga maktutövningen ska vägledas av alla
972 människors lika värde. Grundlagarna ska värna demokratin och människors rättigheter.

973 Ändringar av grundlagarna ska beslutas av riksdagen men underställas folkets prövning i
974 allmänna val eller i en särskild folkomröstning. Vänsterpartiet vill ersätta monarkin med en
975 republikansk författning där statschefen tillsätts i demokratisk ordning. Religionsfriheten
976 ska garanteras och staten ska vara sekulär, det vill säga inte ha några band till någon
977 religion. Domstolarna ska vara självständiga. De ska inte ha politiska befogenheter och de
978 ska själva stå fria från politisk maktutövning. Genom medborgerlig insyn, rättshjälp,
979 offentlig debatt och granskning av rättstillämpningen ska allas likhet inför lagen garanteras,
980 bland annat genom tolkhjälp där det behövs. Vänsterpartiet förespråkar allmän värnplikt
981 med civila inslag för så många som möjligt, vilket är en förutsättning för demokratisk
982 folklig kontroll av försvaret.

983

984 Vänsterpartiet eftersträvar att demokratin fördjupas. En sådan fördjupning måste både öka
985 människors inflytande över den egna livssituationen och skapa större möjligheter för
986 folkligt inflytande över samhällsutvecklingen. Den offentliga sektorn behöver
987 demokratiseras. Marknadsinspirerade styrmodeller och kommersiell logik måste stå
988 tillbaka till förmån för ett ökat inflytande för anställda och brukare. Vänsterpartiet värnar
989 starka och självständiga folkrörelser som kan bidra till progressiva samhällsförändringar,
990 och som själva stärker det folkliga inflytandet över samhällsutvecklingen. En fördjupad
991 demokrati innebär också att vi slår vakt om den personliga integriteten och fundamentala
992 principer i en rättsstat. Dold övervakning accepteras för lättvindigt idag. Sådana ingrepp
993 måste vägas mot den enskildes rätt till integritet och privatliv. Vänsterpartiet avvisar en
994 särskild terroristlagstiftning och menar att våldsbrott ska lagföras inom ordinarie
995 rättsramar. Vi är motståndare till politiskt motiverade organisationsförbud och anser att
996 tortyrförbudet ska vara absolut, och att Sverige därför under inga omständigheter ska
997 medverka till att människor riskerar att utvisas till tortyr eller annan omänsklig behandling.

998

999

1000 **Kultur och media**

1001

1002 Kultur formar människans medvetande. Den innehåller berättelser, tankar och idéer som
1003 ligger till grund för hur vi tolkar vår omgivning och förstår samhället vi lever i. Den ger
1004 därför också möjlighet till egna uttryck och upplevelser. Kulturen är också en arena för
1005 samhällskritik och samhällsdebatt. Den kan vara ett verktyg för förändring och frigörelse,
1006 men också ett medel för att reproducera förtryckande maktstrukturer.

1007

1008 Kulturen går inte att skilja från det samhälle som den skapas i. De maktstrukturer som finns
1009 i samhällslivet finns också i kulturen. Möjligheten till kulturella uttryck begränsas av klass
1010 och kön. Den reella tillgängligheten till kulturella upplevelser påverkas av såväl sociala
1011 som geografiska och ekonomiska faktorer.

1012

1013 Vänsterpartiets uppfattning är att kulturlivet ska vara brett i sitt innehåll och tillgängligt för
1014 alla. Syftet med samhällets kulturpolitik ska vara att skapa förutsättningar för detta – inte
1015 att styra kulturens innehåll. För att värna ett brett och tillgängligt kulturliv försvarar
1016 Vänsterpartiet betydelsen av samhällets kulturinstitutioner. Vi slår vakt om
1017 folkbibliotekens viktiga roll och betonar betydelsen av en tillgänglig kulturskola.
1018 Vänsterpartiet eftersträvar att kulturarbetare ska ha schyssta villkor och möjlighet att
1019 försörja sig på sitt skapande. Sverige har en stark folkrörelsetradition, att underlätta

1020 organisering och gemensamma möjligheter till kulturella uttryck är därför också det en
1021 viktig kulturpolitisk uppgift. Likaså att bevara och sprida den kultur som historiskt har
1022 skapats inom och runt de breda folkrörelserna.

1023
1024 Det mediala landskapet har över tid blivit allt mer likriktat och kommersialiserat. Detta
1025 gäller inte minst de stora mediehusen. Utifrån ett demokratiskt perspektiv krävs en
1026 mångfald av kanaler för information, nyheter, samhällsdebatt och opinionsbildning. Staten
1027 har genom presstödssystemet och public service en avgörande roll för att skapa
1028 förutsättningar för en sådan mångfald. För arbetarrörelsen och andra progressiva krafter är
1029 det en viktig utmaning att själva skapa mediala strukturer och kanaler för att påverka
1030 samhällsdebatten och det allmänna medvetandet.

1031
1032 Stora teknologibolag som tillhandahåller sociala plattformar på internet har under det
1033 senaste decenniet fått en allt större makt över informationsflöden. Dessa står för en
1034 avgörande infrastruktur för viktiga demokratiska funktioner, såsom möjligheten till
1035 yttrandefrihet och nyhetsförmedling. Andra medier är i växande utsträckning beroende av
1036 dessa kanaler för att generera spridning av det de producerar. Utifrån ett demokratiskt
1037 perspektiv behöver det finnas nya vägar för att reglera dessa teknologibolag och tjänsterna
1038 de förmedlar. Likaså är det en viktig politisk uppgift att öka den fria tillgången till
1039 mänsklig samlad kunskap. Digitala allmänningar är viktiga vid utvecklandet och
1040 skapandet av ny kultur.

1041
1042

1043 **MED FÖRTROENDE MOT FRAMTIDEN**

1044
1045 Frigörelsekamp är lika självklart som det är kantat av motstånd och svårigheter, och
1046 rörelsers styrka och kreativitet är sårbar. Förutom att vi konfronteras av de faktiska
1047 materiella intressen som från början lett till de maktstrukturer vi vill övervinna, skapar
1048 också ideologiska och kulturella faktorer en tröghet i hur förändringen ter sig. Att som
1049 Vänsterpartiet arbetar demokratiskt medför att vägen till framsteg alltid kommer att vara
1050 oförutsägbar. I själva verket är oförutsägbarheten en viktig och spännande del av vårt
1051 arbete, eftersom den kommer av att vi vill bygga samhället inte bara för människor, utan
1052 också av människor. Att vi vill arbeta så beror på tillit till människans skapande förmåga,
1053 oavsett vilket samhälle som omger henne. Att bygga det förtroendet är en av vänsterns
1054 långsiktiga huvuduppgifter. Det handlar om att bygga förståelse för varandras villkor och
1055 perspektiv. Att skapa tillit till varandra. Vänsterpartiet vill bygga ett samhälle för alla
1056 utifrån principen av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov. En annan värld är
1057 nödvändig, en annan värld är möjlig.